

EKONOMICKÉ TEORIE

SCHOLASTIKA, MERKANTILISMUS A KAMERÁLNÍ VĚDY

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

EKONOMICKÉ MYŠLENÍ V OBDOBÍ VRCHOLNÉHO STŘEDOVĚKU

- *vrcholný středověk*: 12.-13. století
- vznik centralizovaných států,
- agrární revoluce: pluh x zapřáhání zvířat,
- 12. století: *trojpolní systém* x 13. století: *dvoupolní systém*,
- vnitřní x vnější kolonizace Evropy – *zákupní právo*,
- *učení o trojím lidu*: duchovní, šlechta, rolnický lid – rostoucí vliv měšťanstva.

OBRÁZEK 1-3 – EVROPA V ROCE 1360

EKONOMICKÉ TEORIE

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SCHOLASTIKA

- Aristotelovy spisy a fragmenty arabských učenců,
- scholares – vznik nového filozofického směru: *scholastiky*,
- *východisko*: jednoduchý výklad křesťanství,
- *cíl*: vysvětlení pravdy o spáse a vyvracení námitek vůči křesťanství.

SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SCHOLASTIK (1225-1274)

- nejúplnější ekonomické názory středověku,
- Tomistická filozofická škola – novotomismus (1879)
- **vyzdvíhoval:** moc císaře a církve,
- **zavrhoval:** účast lidu na vládě,
- **hájil:** nevolnictví a otroctví,
- zastánce **feudální renty** jako oprávněné formy důchodu,
- společné vlastnictví x soukromé vlastnictví,
- přirozené x umělé bohatství,
- zastánce **naturálního hospodářství:** základ blahobytu.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SCHOLASTIK (1225-1274)

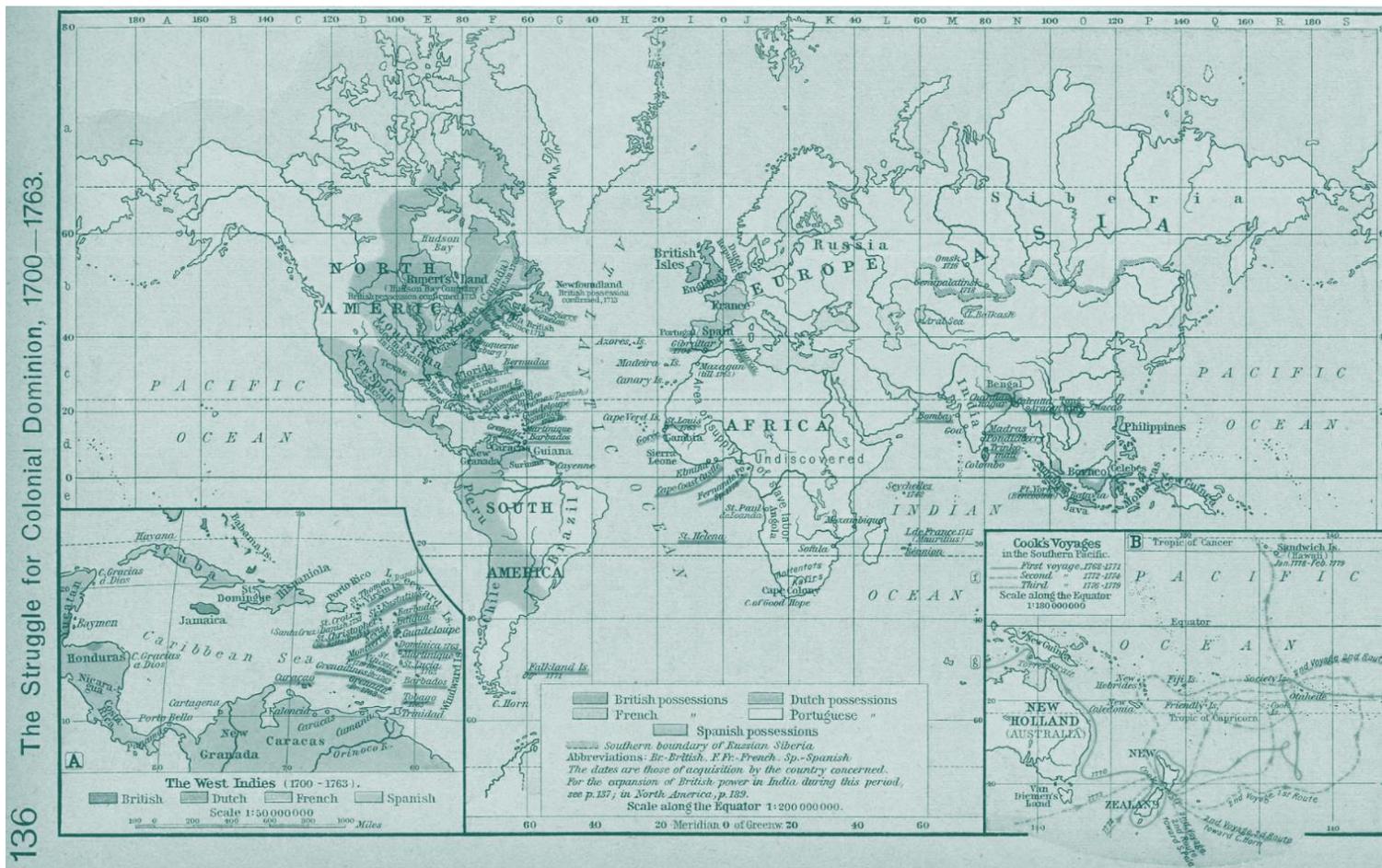
- *učení o spravedlivé ceně*: náklady a společenské postavení
- *obchodní zisk*,
- brojil proti *lichvářství*,
- *úrok*: prodej něčeho co nelze zpeněžit,
- projev úcty a vděčnosti.

EKONOMICKÉ MYŠLENÍ V OBDOBÍ RANNÉHO NOVOVĚKU

- *ranný novověk*: 1492-1789
- *tři pilíře nového světového hospodářství*,
- růst domácí výroby, cenové hladiny a počtu obyvatel,
- *ranné koloniální říše*: rozvoj *mezinárodního obchodu*,
- akumulace, raný kapitalismus, merkantilismus a agrární revoluce – *průmyslová revoluce (cca 1760)*,
- *reformační hnutí*: Martin Luther (1483-1546) a Jean Cauvin (1509-1564)
- *náboženské války*: 1. a 2. kappelská válka (1529, 1531-1547), hugenotská válka (1562-1598) a Třicetiletá válka (1618-1648),
- *moderní revoluce*: Nizozemí (1572-1648), Anglie (1640-1660, 1688-1689), Severní Amerika (1775-1783) a Francie (1789-1799).

OBRÁZEK 1-4 – BOJ O KOLONIE V LETECH 1700-1763

MERKANTILISMUS

- *vznik absolutistických monarchií*: honba za penězi
- *merkantilismus*: bohatství a síla země závisí na množství peněz, jež se v této zemi nachází
- *hlavní myšlenky*: novátorský pohled na bohatství a pohled na ekonomiku z hlediska prospěchu státu,
- obhajoba *zájmů obchodních vrstev*.

MERKANTILISMUS

- **obchodní kapitál:** peníze plodí peníze,
- **merkantilismus:** bohatství a síla země závisí na množství peněz, jež se v této zemi nachází
- **bohatství = peníze**, tj. zlato a stříbro,
- zdroj bohatství: **zahraniční obchod x zákaz vývozu zlata a stříbra**,
- výhodnější je vyvážet než dovážet.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

RANNÝ MERKANTILISMUS: BULLIONISMUS

- *bullion* značí zlatý slitek, měnový kov,
- průběh 16. a počátek 17. století,
- *peníze = uchovavatel hodnot,*
- doporučení: *bránit odlivu peněz a zajistit vysoké ceny,*
- teorie peněžní bilance.

GERARD DE MALYNES, PŘEDSTAVITEL BULLIONISMU (1586-1641)

- spisy „The Canker of Englands Common Wealth“ (1601) a „The Maintenance of Free Trade“ (1622) (viz McMaster University),
- **blahobyt obyvatel** a regulační funkce státu,
- růst vývozu drahých kovů > pokles peněz v ekonomice > růst úrokové míry,
- zájmy celé společnosti x individuální zájmy obchodníků,
- **směnné relace** pod kontrolou státních orgánů.

EDWARD MISSELDEN, AUTOR POJMU BILANCE ZAHRANIČNÍHO OBCHODU (1608-1654)

- změna názorů na *Východoindickou společnost*,
- dílo: „Free Trade“ (1622) a „The Circle of Commerce“ (1623) (viz [McMaster University](#)),
- *bilance zahraniční obchodu*,
- nutnost sledovat *obchodní bilanci*: kladná > vývoz převyšuje dovoz > růst bohatství.

ANTONIO SERRA, KRITIK ZÁKAZU VÝVOZU PENĚZ (16.-17. STOL.)

- jak zajistit dostatek drahých kovů?
- prostředky k zajištění drahých kovů:
 - *kvantita průmyslové výroby,*
 - *kvalita populace,*
 - *rozšíření obchodních operací*
 - *a panovníkova regulace,*
- manufaktury x zemědělství,
- vývoz peněz a reexport.

THOMAS MUN, NEJVÝZNAMNĚJŠÍ PŘEDSTAVITEL MERKANTILISMU (1571-1641)

- dílo: „A Discourse of Trade from England unto the East-Indies“ (1621) a „England´s Treasure by Forreign Trade“ (1630, resp. 1664) (viz McMaster University),
- obrana *Východoindické společnosti*,
- bohatství národů lze ztotožnit s bohatství rodin,
- nezbytná spotřeba x luxusní zboží,
- dovoz surovin > hotové výrobky > omezení dovozu a růst vývozu,
- luxusní produkce: *reexport*,
- hlavní argument: *zpět se vrací více kovu, než je vyvezeno*,
- širší pohled na problematiku obchodu.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

THOMAS MUN, NEJVÝZNAMNĚJŠÍ PŘEDSTAVITEL MERKANTILISMU (1571-1641)

- bilance zahraničního obchodu > **střídmost**,
- pochopil roli **kapitálových investic**,
- cenová politika: stanovení **nejlepší ceny**,
- obchodní rada: **zboží vysoké kvality**,
- soulad mezi soukromými a státními zájmy: **státní daňová politika**,
- vývozní daně x dovozní daně (reexport a spotřeba),
- **nepřímé daně** > movití musí více pracovat, nebo méně spotřebovávat luxusní zboží,
- **příjmy státu** - zdroj peněz pro případ nouze,
- saldo příjmů a výdajů státu = bilance zahraničního obchodu,
- **merkantilismus a současnost**: J. M. Keynes a japonská ekonomika.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

COLBERT A MONCHRÉTIEN, FRANCOUZŠTÍ MERKANTILISTÉ

- Jean-Baptiste Colbert (1619-1683): *colbertismus*,
- systém státních zásahů,
- zákaz vývozu obilí,
- nízká cena obilí > nízké mzdy > levná produkce,
- systém *vnitřních přehrad*.

COLBERT A MONCHRÉTIEN, FRANCOUZŠTÍ MERKANTILISTÉ

- Antoine de Monchrétien (1575-1621),
- traktát „*Pojednání o politické ekonomii*“ (1615),
- stát a jeho role v hospodářství.

- *anglická větev*: zahraniční obchod s koloniemi,
- *francouzská větev*: manufaktury a celní opatření.

KAMERÁLNÍ VĚDY A MERKANTILISMUS

- německy mluvící země: *kamerální vědy*,
- vznik prvních německých *stolic pro ekonomii (Halle)*,
- pokus o *hierarchizaci národního hospodářství*: zemědělství je páteří národního hospodářství
- nerovnováha mezi městy a venkovem,
- *zemědělská reforma*,
- produktivní x neproduktivní práce,
- **Johann Joachim Becher (1635-1682)**: císařské manufaktury, výchova mistrů, zapojení žebráků a tuláků,
- dílo: „*Pojednání o pravých příčinách vzestupu a pádu měst, zemí a států*“ (1667), „*Bláznivá moudrost a moudré bláznovství*“ (1682) a „*Psychologie aneb moudrost duše*“ (1683).

KAMERÁLNÍ VĚDY A MERKANTILISMUS

- Johan von Justi (1720-1771): zakladatel kameralismu,
- Joseph von Sonnenfels (1733-1817),
- dílo: „Zásady administrativy, obchodu a financí“ (1765),
- představitel populacionistického směru merkantilismu.